

FÖRSLAG 2011-02-02

Gångstig till Dyviks lövängar

Foto Bengt Stenström

Tillgänglighetsplan för Tyresö kommun 2011-2013 med åtaganden för 2011

Innehållsförteckning

	sida
Inledning	
Omvärldsanalys	1
Tillgänglighetsplanen	5
Planens utformning	5
Målgrupp	5
Uppföljning	5
1 Kommunal planering och Kommunala rådet för funktionshinderfrågor	6
2 Bemötande	7
3 Tillgänglig information och kommunikation	8
4 Tillgänglighet i den fysiska miljön	9
5 Omsorg och social service	10
6 Kultur och fritid	11
7 Utbildning	12
8 Arbete	13
9 Kostnadssammanställning	14

Bilagor

1. Anpassad datorträning
2. Kultur och fritid för alla
3. Naturen för alla
4. Öppna föreläsningar biblioteket
5. Stöd KomAn-projektet

INLEDNING

Omvärldsanalys

Nationella handlingsplanen

I den av riksdagen beslutade nationella handlingsplanen från år 2000 framhålls tre viktiga mål för insatserna under de kommande åren :

- att se till att handikapperspektivet genomsyrar alla samhällssektorer
- att skapa ett tillgängligt samhälle, samt
- att förbättra bemötandet

År 2010 angavs också som ett delmål att samhällsplaneringen på ett tydligt sätt beaktat de funktionsnedsattas behov. Detta innebar bland annat att den fysiska och informativa tillgängligheten förbättras samt att information och utbildning resulterar i ett bättre bemötande av personer med funktionsnedsättning.

Genom att föreskrifter om enkelt avhjälpna hinder har förts in i Plan- och bygglagen, PBL, skapades också förutsättningar att påskynda tillgänglighetsarbetet.

Den nationella handlingsplanen har under de gångna åren haft betydelse både för statliga myndigheter och landets kommuner. Många kommuner har i likhet med Tyresö arbetat fram planer för att svara upp mot de nationella målen till exempel genom att göra inventeringar och upprätta handlingsplaner för den fysiska tillgängligheten eller genom att genomföra utbildningar kring bemötande.

På nationell nivå har föreskrifter tagits fram med målet att göra kollektivtrafiken mer tillgänglig. En ny statlig myndighet Handisam har tillkommit för att samordna och påskynda det handikappolitiska arbetet. Flera statliga myndigheter har fått ett tydligt sektorsansvar för målen i den nationella planen.

Sammanfattningsvis kan sägas att klara förbättringar har skett sedan år 2000 men att mycket återstår för att göra samhället fullt tillgängligt.

Regeringens nya inriktningsmål

Regeringen har som ett förtydligande av de övergripande handikappolitiska målen fastställt inriktningsmål på ett antal prioriterade områden:

- *Ökad fysisk tillgänglighet.*

Fortsatt arbete med att åtgärda enkelt avhjälpna hinder.

- *IT-politik*

Tillgänglighet och användbarhet till offentliga webbplatser ska öka. Kunskap och beställarkompetens kring tillgänglighet och användbarhet ska stärkas i anslutning till offentlig upphandling.

- *Socialpolitik*

Kunskap om i vilken utsträckning de individuella stödets utformning bidrar till de övergripande handikappolitiska målen ska öka.

- *Utbildningspolitik*

Varje barn, elev och vuxenstuderande ska ges förutsättningar att utveckla sina kunskaper så långt som möjligt. Med utgångspunkt från bestämmelserna i PBL och skollag ska tillgänglighet samt uppföljning av tillgänglighet för elever med funktionsnedsättning i förskola och övriga skolformer förbättras.

- *Kultur, medier och idrott*

Möjligheten för personer med funktionsnedsättning att delta i kultur- och idrottsliv ska förbättras. Funktionshinderperspektivet ska vara integrerat i ordinarie bidragsgivning inom kulturområdet och idrottsområdet. Medietjänster och film ska i högre utsträckning utformas på ett sätt som gör dem tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

- *Arbetsmarknadspolitik*

Sysselsättningsgraden för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga ska öka. Matchningen för dessa personer mot lediga arbeten ska vara effektiv.

- *Transportpolitik*

Transportsystemen utformas så att de blir användbara för personer med funktionsnedsättning. Den transportpolitiska målsättningen har tidigare begränsats till att kollektivtrafiken ska vara tillgänglig för personer med funktionsnedsättning. Genom att bredda målformuleringen till att gälla hela transportsystemet blir det tydligt att det inte räcker med att endast kollektivtrafiken är tillgänglig.

- *Folkhälsopolitik*

Uppföljningen av hälsans bestämningsfaktorer (de faktorer i livsmiljö, samhällsstruktur och levnadsförhållanden som skapar förutsättningar för en god folkhälsa) bör uppmärksamma hälsan för personer med funktionsnedsättning. Uppföljning av det hälsobefrämjande och förebyggande arbetet nationellt, regionalt och lokalt ska även omfatta hur detta inkluderar personer med funktionsnedsättning.

FN:s konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättningar

År 1993 antogs FN:s standardregler för personer med funktionsnedsättning. Dessa regler är inte juridiskt bindande, men de principiella ståndpunkterna i dokumentet har legat till grund för den nationella handikappolitiken i Sverige. År 2000 antog FN en resolution där det slogs fast att standardreglerna är den måttstock som ska användas för att uppnå mänskliga rättigheter.

År 2006 antogs konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Konventionen är, till skillnad från standardreglerna, ett juridiskt bindande dokument.

Sverige undertecknade konventionen och ett frivilligt protokoll år 2007 och antog därpå konventionen genom riksdagsbeslut år 2008. Det frivilliga protokollet ger enskilda individer rätt att klaga till FN:s övervakningskommitté om personen anser att hans eller hennes rättigheter har kränkts.

Konventionen är ett sätt att reglera förhållandet mellan individen och den politiska makten. För Sveriges del innebär det att den politiska makten har ett ansvar att respektera, skydda och främja rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

FN konventionen

1. Identifierar och förtydligar att mänskliga rättigheter även omfattar människor med funktionsnedsättning.
2. Gör att var och en kan se vilka rättigheter som finns.
3. Läger fast samhällets ansvar för att mänskliga rättigheter ska förverkligas för människor med funktionsnedsättning
4. Ger handikapprörelsen rätt att vara delaktig i beslutsfattande som rör människor med funktionsnedsättning

Innehållet i konventionen är uppdelat i

- förord
- artiklarna 1-4 grundläggande principer
- artiklarna 5-30 rättighetsartiklar
- artiklarna 31-50 procedurregler som reglerar hur genomförande, uppföljning och övervakning av konventionen ska gå till.

Förord och grundläggande principer i konventionen

I förord och artikel 1 slås fast att syftet med konventionen är att se till att människor med funktionsnedsättning får full och lika tillgång till mänskliga rättigheter. Konventionen anger således inte några nya rättigheter utan tydliggör vad redan befintliga rättigheter innebär i förhållande till människor med funktionsnedsättning.

I artikel 1 punkt 2 beskrivs också vilka konventionen omfattar:

”Personer med funktionsnedsättning innefattar bland annat personer med varaktiga fysiska, psykiska, intellektuella eller sensoriska funktionsnedsättningar, vilka i samspel med olika hinder kan motverka deras fulla och verkliga deltagande i samhället på samma villkor som andra.”

Artikel 3 slår fast principerna för hur människor med funktionsnedsättning ska kunna delta fullt ut i samhället. I artikeln beskrivs åtta grundläggande principer:

1. Respekt för människors lika värde och självständighet, deras oberoende och frihet att göra egna val.
2. Icke-diskriminering.
3. Full delaktighet i samhället.
4. Respekten för olikheter och accepterandet av att människor med funktionsnedsättning är en del av människans mångfald och natur.
5. Lika möjligheter.
6. Tillgänglighet.
7. Jämställdhet mellan män och kvinnor.
8. Respekt för utvecklingen av förmågorna hos barn med funktionsnedsättning och respekt för barnens rätt att bevara sin identitet.

Artikel 4 ”Allmänna åtaganden” handlar om att respektera, skydda och främja rättigheterna. I artikel 4, punkt 3, slås fast att människor med funktionsnedsättning har rätt att påverka utvecklingen av viktiga frågor som berör dem. Samhället ska samarbeta med handikapprörelsen.

Rättighetsartiklarna

Rättighetsartiklarna går metodiskt igenom olika områden, bland annat hälsa, utbildning, familjeliv, habilitering och rehabilitering, arbete, rättsligt skydd, sport och fritid.

Procedurreglerna

Artiklarna inom denna del av konventionen handlar om hur tillämpning och övervakning av konventionen ska gå till i varje land och i FN, staternas rapportering till FN:s övervakningsorgan, samarbete mellan staterna med mera.

I Artikel 33 beskrivs nationellt genomförande och övervakning. Varje stat som antagit konventionen ska inrätta en samordningsfunktion på regeringsnivå för frågor som rör förverkligandet av konventionen inom olika sektorer och på olika plan. Det ska också finnas ett oberoende nationellt organ som ska övervaka genomförandet och efterlevnaden av konventionen. Artikel 34 handlar om att FN kommer att tillsätta en särskild kommitté som ska övervaka hur rättigheterna i konventionen efterlevs. Två år efter att ett land har ratificerat konventionen ska en rapport lämnas till kommittén och därefter vart fjärde år.

Det frivilliga protokollet

Vid sidan av konventionen finns det frivilliga protokollet som Sverige har valt att ratificera. Protokollet ger den enskilde eller en handikapporganisation möjlighet att klaga till övervakningskommittén om någon anser att hans eller hennes rättigheter i konventionen är kränkta. Först måste dock "alla inhemska rättsmedel vara uttömda". Fallet måste ha prövats i alla rättsliga instanser som till exempel länsrätt, kammarrätt och regeringsrätt. Först därefter går det att föra ett ärende vidare till övervakningskommittén.

Bortom fagert tal - utredning om bristande tillgänglighet

Dåvarande integrations- och jämställdhetsdepartementet har utarbetat ett förslag om att bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning införs i diskrimineringslagstiftningen. Det innebär att om någon missgynnas genom annan parts underlåtenhet att vidta skäliga åtgärder för tillgänglighet, så ska denna part kunna dömas för diskriminering. Personer med funktionsnedsättning ska i alla situationer där det är rimligt och skäligt komma i en jämförbar situation som en person utan funktionsnedsättning. Förslaget har varit föremål för en bred remissrunda.

Ny plan- och bygglag

En ny plan- och bygglag träder i kraft den 2:a maj 2011. En viktig ändring är att bestämmelser om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk återförs till plan- och bygglagen. Detta innebär att en bedömning nu kan göras redan i bygglovsskedet, av krav som avser byggnadens lämplighet för sitt ändamål och byggnadens tillgänglighet, samt användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

EU:s handikappstrategi 2010-2020: Nya åtgärder för ett hinderfritt samhälle

I strategins inledning sägs att EU och dess medlemsstater har ett tydligt uppdrag att förbättra den sociala och ekonomiska situationen för människor med funktionsnedsättning. Kommissionen har fastställt åtta huvudsakliga insatsområden:

1. *Tillgänglighet* Skapa tillgänglighet till varor tjänster (även offentliga tjänster) och hjälpmedel.
2. *Delaktighet* Skapa full delaktighet i samhället genom att
  - se till att de kan utnyttja de möjligheter som unionsmedborgarskapet innebär.
  - undanröja administrativa hinder och negativa attityder till full delaktighet på lika villkor.
  - tillhandahålla ändamålsenliga tjänster i närområdet, bland annat tillgång till personlig assistans.

3. *Lika rättigheter och likabehandling* Undanröja diskriminering på grund av funktionsnedsättning .
4. *Sysselsättning* Se till att fler människor med funktionsnedsättning får möjlighet att försörja sig på den öppna arbetsmarknaden.
5. *Utbildning* Främja utbildning och livslångt lärande för elever och studerande med funktionsnedsättning.
6. *Socialt skydd* Verka för rimliga levnadsvillkor för människor med funktionsnedsättning.
7. *Hälsa* Främja lika tillgång till hälso- och sjukvård för personer med funktionsnedsättning.
8. *Utrikespolitik* Främja rättigheter för personer med funktionsnedsättning i EU:s utrikespolitik.

Genomförandet av strategin ska ske genom

- att öka kunskapen om handikappfrågor i samhället och se till att personer med funktionsnedsättning vet vilka rättigheter de har och hur de kan nyttja dem.
- att nyttja EU:s finansieringsinstrument på bästa sätt för att skapa bättre tillgänglighet och icke-diskriminering samt ge ökad synlighet för de finansieringsmöjligheter som finns i programmet efter år 2013.

Tillgänglighetsplanen

Målet med tillgänglighetsplanen är att skapa ett tillgängligt samhälle med likvärdiga förutsättningar för alla. Planen ansluter därmed till rättighetsartiklarna i FN:s konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Planens utformning

Planen omfattar följande områden:

1. Kommunal planering och rollen för Kommunala rådet för funktionshinderfrågor
2. Bemötande
3. Tillgänglig information och kommunikation
4. Tillgänglighet i den fysiska miljön
5. Omsorg och social service
6. Kultur- och fritid
7. Utbildning
8. Arbete

Inom varje område anges de rättighetsartiklar i FN konventionen som är relaterade till området. Därefter ges en kortare beskrivning vad som åstadkommit inom området de senaste åren följt av åtaganden för år 2011. För de åtaganden som finansieras genom medel från tillgänglighetsplanen finns en sammanställning i slutet av planen följt av en bilaga med utförligare beskrivning.

Målgrupp

Målgrupp för planen personer med funktionsnedsättning, men planen är även avsedd att vara till hjälp för politiker och anställda i kommunen.

Uppföljning

Uppföljning av planen ska ske årsvis där resultatet av de särskilda åtagandena redovisas. Redovisningen kan också innefatta förbättringar som skett inom respektive område som skett inom respektive område.

1. KOMMUNAL PLANERING OCH KOMMUNALA RÅDET FÖR FUNKTIONSHINDERFRÅGOR

”I utformande och genomförande av lagstiftning och riktlinjer för att genomföra denna konvention och i andra beslutsfattande processer angående frågor som berör personer med funktionsnedsättning ska konventionsstaterna nära samråda med och aktivt involvera personer med funktionsnedsättning, däribland barn med funktionsnedsättning, genom de organisationer som företräder dem.”

Artikel 4, punkt 3, FN konventionen

Utdrag ur arbetsordning för Kommunala rådet för funktionshinderfrågor, KRF:

1§ Kommunala rådet för funktionshinderfrågor (nedan kallat rådet) är ett organ för samråd och ömsesidig information mellan organisationer för personer med funktionsnedsättningar (nedan kallade organisationer) å ena sidan och kommunens styrelser och nämnder å den andra sidan. Rådet ska ta initiativ till förbättringar för personer med funktionsnedsättningar i alla åldrar.

2§ När kommunen har förslag till förändringar av samhällsinsatsernas utformning och organisation som berör personer med funktionsnedsättning, ska rådet informeras i ett tidigt skede och fortlöpande så att rådets synpunkter och förslag kan påverka ärendet.

3§ Rådet ska ges tillfälle att framföra synpunkter på den kommunala verksamhetens utformning och föreslå förändringar i frågor som har aktualitet för personer med funktionsnedsättning.

5§ Samtliga nämnder utser kontaktpersoner för samverkan med rådet. Kontaktpersonen ska erhålla protokoll och erforderlig muntlig information från rådet. Sekreteraren ansvarar för uppföljning av dessa ärenden.

Mål 1:

Kommunens styrelser och nämnder ska utveckla ett väl fungerande samarbete med KRF i enlighet med FN konventionen och rådets arbetsordning.

1a. Kommunens styrelser och nämnder

Åtagande: Kommunens nämnder ska tillse

- att rådet informeras i ett tidigt skede och fortlöpande när kommunen planerar förändringar av samhällsinsatsernas utformning som berör personer med funktionsnedsättning så att rådets synpunkter och förslag kan påverka ärendet.

- att rådet både ska ges tillfälle att framföra synpunkter på den kommunala verksamhetens utformning och föreslå förändringar som har aktualitet för personer med funktionsnedsättning.

- att samtliga styrelser och nämnder utser kontaktpersoner för samverkan med rådet.

Kostnad: Inom ordinarie budgetramar

Ansvar: Kommunens nämnder

Enligt rådets arbetsordning ska KRF fullgöra flera olika roller genom att informeras och lämna synpunkter på verksamheternas utformning såväl som att föreslå förändringar av verksamheternas utformning som berör personer med funktionsnedsättning.

Sett några år tillbaka i tiden så har intentionerna i arbetsordningen (en ny arbetsordning antogs av kommunstyrelsen hösten 2010, men den gamla har ungefär samma innehåll) inte fungerat fullt ut. Möten med tjänstemän för arbetsgruppen för fysisk tillgänglighet och representation från socialförvaltningen vid varje sammanträde har varit positiva inslag, medan kontakterna med till exempel barn- och utbildningsförvaltningen har varit sparsamma.

Rådet har 6-7 sammanträden per år och kan därför inte till fullo leva upp till de uppgifter som anges i arbetsordningen. För att motverka denna situation finns dels ett arbetsutskott, dels flera arbetsgrupper.

Det faktum att kontaktmannaskapet till förvaltningarna ofta inskränkt sig till att skicka mötesprotokoll kan också ha spelat roll.

För att nämndernas åtagande ska fungera framöver krävs

- att nämnderna skyndsamt utser kontaktpersoner till rådet.
- att nämnderna via kontaktpersonerna uppmärksammar verksamhetsfrågor som berör personer med funktionsnedsättning och kontaktar rådets sekreterare för vidare behandling i rådet.
- att kontaktpersonen eller annan representant för nämnden tar initiativ till möte med rådets arbetsutskott eller med rådets arbetsgrupper för att inhämta synpunkter på löpande verksamhet eller för att diskutera KRF:s förslag till förändringar.

2. BEMÖTANDE

”Konventionsstaterna åtar sig att vidta omedelbara, effektiva och ändamålsenliga åtgärder

- a. för att höja medvetandet i hela samhället, däribland på familjenivå, om personer med funktionsnedsättning och för att främja respekten för deras rättigheter och värdighet,
- b. för att bekämpa stereotypa uppfattningar, fördomar och skadliga sedvänjor med avseende på personer med funktionsnedsättning, däribland sådana som grundas på kön och ålder, inom alla livets områden, samt
- c. för att höja medvetandet om kapaciteten hos och bidrag från personer med funktionsnedsättning.”

Artikel 8 i FN konventionen

Mål 2

Kommunens styrelser och nämnder ska aktivt arbeta för att medvetandegöra situationen för personer med funktionsnedsättning. Därigenom påskyndas en integration som medför att alla kan ta del av samhällets service och utbud på likvärdiga villkor.

I gengäld kan erfarenheter och kunskaper förmedlas utifrån ett funktionshinderperspektiv. Därigenom blir samhällslivet mer tillgängligt och danande för uppväxande generationer oavsett specifika funktionshinder.

I fråga om bemötande har tidigare åtaganden i tillgänglighetsplanen resulterat i framtagandet av en enkel skrift om bemötande av personer med funktionsnedsättning ”Jämlika möten” som finns under rubriken ” handböcker och styrdokument” på kommunens intranät. Två halvdagsutbildningar har också genomförts riktat till personal vid biblioteket och servicecenter.

2a Utbildning för nämndernas kontaktpersoner

Åtagande: Utbildning av kontaktpersonerna vid ett tillfälle under 2011 kring frågor om bemötande, men också om KRF:s funktion och arbetsuppgifter enligt arbetsordningen.

Kostnad: 5.000 kr från tillgänglighetsplanen

Ansvar: Rådets sekreterare

3. TILLGÄNGLIG INFORMATION OCH KOMMUNIKATION

” För att göra det möjligt för personer med funktionsnedsättning att leva oberoende och fullt ut delta på livets alla områden, ska konventionsstaterna vidta ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning får tillgång på lika villkor som andra till information och kommunikation, innefattande informations- och kommunikationsteknik (IT) ”

Artikel 9 FN konventionen

Mål 3

- Kommunen ska säkerställa att personer med funktionsnedsättning ges samma möjligheter som andra att få information från kommunen.
- Kommunen ska erbjuda möjligheter till att enkelt kommunicera med tjänstemän och övriga företrädare för kommunen.
- Kommunen ska stimulera och stödja verksamheter, som syftar till att använda IT- baserade hjälpmedel.
- Kommunen ska stödja och stimulera verksamheter som syftar till att höja kompetensen inom IT-området speciellt hos personal vid särskilda boenden, daglig verksamhet och inom skolan för att de i sin tur ska kunna stödja boendes, brukares och elevers möjlighet att informera sig om samhället, skaffa och vidmakthålla ett kontaktnät och därmed förhöja värdet på den dagliga tillvaron.

Flera förbättringar har gjorts de senaste åren för att förbättra tillgängligheten till kommunens webb-plats. Sammanställningen ”Tillgänglig information och kommunikation” finns under rubriken ”handböcker och styrdokument” på intranätet.

3a Anpassad datorträning för i första hand personer med förvärvad hjärnskada.

Under 2010 har det i liten skala kommit igång en anpassad datorträning vid C3L. Uppdraget föreslås delas mellan kommunen och studieförbundet Vuxenskolan.

Åtagande: Fortsatt utveckling av den anpassade datorträningen (se bilaga 1).

Kostnad: 100 tkr från tillgänglighetsplanen.

Ansvar: KRF och studieförbundet Vuxenskolan.

4. TILLGÄNGLIGHET I DEN FYSISKA MILJÖN

”För att göra det möjligt för personer med funktionsnedsättning att leva oberoende och fullt ut delta på livets alla områden, ska konventionsstaterna vidta ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning får tillgång på lika villkor till den fysiska miljön.

Dessa åtgärder, som ska innefatta

- identifiering och undanröjande av hinder och barriärer mot tillgänglighet, ska bland annat gälla
- byggnader, vägar, transportmedel och andra inom- och utomhusanläggningar, däribland skolor, bostäder, vårdinrättningar och arbetsplatser.

Konventionsstaterna ska även vidta ändamålsenliga åtgärder för att

- utveckla, utfärda och övervaka tillämpning av miniminormer och riktlinjer för tillgänglighet till anläggningar och service som är öppna för eller erbjuds allmänheten.
- säkerställa att enskilda enheter som erbjuder anläggningar och service dit allmänheten har tillträde beaktar alla aspekter av tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning
- utrusta byggnader och andra anläggningar dit allmänheten äger tillträde med anvisningar i punktskrift och i lättläst och lättbegriplig form. ”

Artikel 9 i FN-konventionen

Mål 4

Den fysiska miljön ska vara tillgänglig. Det innebär att bostäder, lokaler och utemiljöer ska kunna användas av alla.

Framsteg har gjorts under 2000-talet för att kommunen ska bli mer tillgänglig för personer med funktionsnedsättning. Kommunens lokaler har förbättrats. Det största behovet finns inom barn- och utbildningsförvaltningens lokalbestånd. Barn- och utbildningsförvaltningen har sedan några år ett särskilt anslag för anpassningar för barn- och ungdomar med funktionshinder i förskolan och skolan. En åtgärdsplan för kommunens utemiljö togs fram år 2008 som visade att kostnaden för att åtgärda enkelt avhjälpna hinder uppgick till drygt 30 miljoner, där förbättrad belysning stod för nästan hälften av åtgärdskostnaderna. Åtgärder påbörjades år 2010 genom anpassning av busshållplatser till SL:s nya låggolvsbussar.

En tillgänglighetshandbok har tagits fram. Boken är kommunens anvisningar i tillgänglighetsarbetet vid nybyggnad av offentliga lokaler och flerbostadshus, vid större ombyggnader samt vid nyanläggning och förbättringar i utemiljön. Information och förfrågan om åtgärdande av enkelt avhjälpna hinder till privata fastighetsägare har gjorts, dock med svagt gensvar.

De redovisade åtgärderna har inneburit ökad tillgänglighet men arbetet måste fortgå mot det uppställda målet.

4a. Tillgänglighetsanpassning av kommunens lokaler

Åtagande: Tillgänglighetsanpassningar av kommunens lokaler i första hand kommunens skolor.

Kostnad: Inom ordinarie budgetramar

Ansvar: Kommunstyrelsen

4b. Tillgänglighetsförbättringar i utemiljön

Åtagande: Tillgänglighetsförbättringar av övergångsställena längs Bollmoravägen och anpassningar av busshållplatser.

Kostnad: 2 miljoner kronor. Budgeterat 1.5 miljoner kr hos gatu- och parkavdelningen för 2011 för tillgänglighetsförbättringar. Material till övergångsställen införskaffat för 500.000 kr. år 2010.

Statsbidrag sökt för anpassning av busshållplatser.

Ansvar: Kommunstyrelsen

4c. Ändringar i tillgänglighetshandboken

Åtagande: Konsultmedverkan för att göra textändringar i tillgänglighetshandboken med anledning av att ny plan- och bygglag träder i kraft 2011 05 02. Nytryck av 500 exemplar.

Kostnad: 100.000 kr från tillgänglighetsplanen

Ansvar: Kommunstyrelsen

4d. Översyn av behovet av hörselteknik i kommunens skolor

Åtagande: Översyn av behovet av hörslinor i kommunens skolor genom konsultmedverkan.

Kostnad: 5.000 kr

Ansvar: Fastighetsavdelningen

4e. Anpassad möteslokal för personer med elöverkänslighet

Åtagande: Fortsatt arbete i arbetsgrupp inom KRF för att skapa förutsättningar för en mötesplats för personer med elöverkänslighet.

Kostnad: Inom befintliga kostnadsramar.

Ansvar: KRF:s arbetsgrupp i samverkan med fastighetsavdelningen.

5. OMSORG OCH SOCIAL SERVICE

”Alla personer med funktionsnedsättning har rätt till respekt för sin fysiska och psykiska integritet på lika villkor som andra.”

Artikel 17 FN konventionen

”Konventionsstaterna erkänner lika rätt för alla personer med funktionsnedsättning att leva i samhället med lika valmöjligheter som andra personer och ska vidta effektiva och ändamålsenliga åtgärder för att underlätta att personer med funktionsnedsättning fullt åtnjuter denna rätt och deras fulla inkludering och deltagande i samhället, bland annat genom att säkerställa att

- personer med funktionsnedsättning har möjlighet att välja sin bosättningsort och var och med vem de vill leva på lika villkor som andra och inte är tvungna att bo i särskilda boendeformer.
- personer med funktionsnedsättning har tillgång till olika typer av samhällsservice både inom hemmet och i särskilt boende och till annan service, bland annat sådant personligt stöd som är nödvändigt för att stödja boende och deltagande i samhället och för att förhindra isolering och avskildhet”.

Artikel 19 FN konventionen

”Konventionsstaterna ska vidta effektiva åtgärder för att säkerställa personlig rörlighet med största möjliga oberoende för personer med funktionsnedsättning bland annat genom att

- underlätta personlig rörlighet för personer med funktionsnedsättning på det sätt och på den tid de själva väljer och till överkomlig kostnad.
- underlätta tillgång för personer med funktionsnedsättning till hjälpmedel av kvalitet och andra former av assistans och annan personlig service, inklusive genom att göra dem åtkomliga till rimlig kostnad.”

Artikel 20 FN konventionen

Mål 5

Kommunen ska säkerställa att personer med omfattande och varaktiga funktionshinder får möjlighet att leva som andra.

5a. Verkställighet av beslut enligt § 9 LSS

Åtagande: Kommunen ska tillse att verkställighet av beslut enligt LSS sker inom 3 månader.

Kostnad: Inom ordinarie budgetramar.

Ansvar: Socialnämnden

5b. Handikapporganisationernas kunskap och erfarenheter

Vid planering och utveckling av kommunens verksamheter för personer med funktionsnedsättning ska handikapporganisationernas kunskaper och erfarenheter användas.

Åtagande: Handikapporganisationerna tilldelas en mer aktiv roll i samband kommunens planering av insatser för personer med funktionsnedsättning. Det kan gälla till exempel planering av nytt särskilt boende. Föreningarna kan vara representerade till exempel i en arbetsgrupp eller referensgrupp.

Kostnad: Inom ordinarie budgetramar.

Ansvar: Socialförvaltningen

5c. Kommunens avgiftsfria temakvällar i angelägna ämnen

Kommunen anordnar sedan några år en serie temakvällar i angelägna ämnen.

Åtagande: Två temakvällar inom funktionshinderområdet våren och hösten 2011.

Kostnad: 12 tkr från tillgänglighetsplanen

Ansvar: KRF

6. KULTUR- OCH FRITID

”Konventionsstaterna erkänner rätten för personer med funktionsnedsättning att på lika villkor som andra delta i kulturlivet och ska vidta alla ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning

- bereds tillgång till kulturella produkter i tillgänglig form.

- bereds tillträde till platser för kulturella föreställningar eller tjänster, såsom teatrar, museer, biografier, bibliotek och turistservice och så långt som möjligt till minnesmärken och platser av nationell kulturell betydelse.”

”Konventionsstaterna ska vidta ändamålsenliga åtgärder för att personer med funktionsnedsättning ska få möjlighet att utveckla och använda sin kreativa, artistiska och intellektuella förmåga, inte endast i eget intresse utan även för samhällets berikande.”

”Personer med funktionsnedsättning ska ha rätt på lika villkor som andra till erkännande av och stöd för sin särskilda kulturella och språkliga identitet, däribland teckenspråk och dövas kultur.”

”För att göra det möjligt för personer med funktionsnedsättning att på lika villkor som andra delta i rekreations- och fritidsverksamhet och idrott, ska konventionsstaterna vidta ändamålsenliga åtgärder för att

- uppmuntra och främja deltagande i största möjliga utsträckning av personer med funktionsnedsättning i allmänt tillgänglig idrottslig verksamhet på alla nivåer.

- säkerställa att personer med funktionsnedsättning har möjlighet att organisera , utveckla och delta i idrott och rekreation som är särskilt anpassade för personer med funktionsnedsättning och i detta syfte uppmuntra erbjudande av ändamålsenlig instruktion, utbildning och resurser på lika villkor som andra.
- säkerställa att personer med funktionsnedsättning har tillgång till service av personer och organ som ägnar sig åt att organisera rekreativ verksamhet, turism, fritidsverksamhet och idrott.

Artikel 30 FN-konventionen

Mål 6

Kommunen ska göra det möjligt för personer med funktionsnedsättning att delta i kultur- och fritidsverksamhet för att utveckla inneboende intressen och förmågor.

Vid Utvecklingsförvaltningen finns sedan några år en halvtidstjänst med inriktning att tillskapa fritidsaktiviteter för barn- och ungdomar med funktionsnedsättning. Denna resursförstärkning har till exempel haft som resultat att det nu finns en utförlig broschyr om fritidsaktiviteter för barn och ungdomar med funktionsnedsättning. Behovet av en tillgänglig natur har också uppmärksammats då förbättringar av tillgängligheten gjordes förra året till Dyviks lövängar. Ett par naturvandringar erbjöds som var möjliga att delta i även om man var rörelsehindrad.

6a. Fortsatt utveckling av fritidsaktiviteter för barn- och ungdomar med funktionsnedsättning

Åtagande: Aktiviteter under 2011 enligt beskrivning i bilaga 2

Kostnad: 116 tkr. från tillgänglighetsplanen

Ansvar: Kultur- och fritidsnämnden

6b. Naturguidningar som även passar personer med funktionsnedsättning

Åtagande: Naturguidningar för olika målgrupper till bland annat Dyviks lövängar. Se bilaga 3

Kostnad: 69 tkr. från tillgänglighetsplanen

Ansvar: KRF

7. UTBILDNING

- ” Konventionsstaterna erkänner rätten till utbildning för personer med funktionsnedsättning. För att förverkliga denna rätt utan diskriminering och på lika villkor, ska konventionsstaterna säkerställa ett sammanhållet utbildningssystem på alla nivåer och livslångt lärande inriktat på
- full utveckling av den mänskliga potentialen och känslan för värdighet och egenvärde samt förstärkning av rättigheterna, de grundläggande friheterna och den mänskliga mångfalden.
  - utveckling av personlighet, begåvning och kreativitet hos personer med funktionsnedsättning samt av deras mentala och fysiska färdigheter till deras fulla möjligheter, samt
  - att göra det möjligt för personer med funktionsnedsättning att effektivt delta i ett fritt samhälle.
- ” För att förverkliga denna rätt, ska konventionsstaterna säkerställa att
- personer med funktionsnedsättning inte utestängs från det allmänna utbildningssystemet på grund av funktionsnedsättning och att barn med funktionsnedsättning inte utestängs från kostnadsfri obligatorisk grundutbildning eller från undervisning som följer efter grundutbildning, på grund av funktionsnedsättning.

- personer med funktionsnedsättning, på lika villkor som andra, får tillgång till inkluderande och kostnadsfri grundutbildning av kvalitet och till undervisning som följer på grundutbildning på sina hemorter
- att skälig anpassning erbjuds utifrån personliga behov.”

Artikel 24 FN konventionen

Mål 7

- **Kommunen ska säkerställa att alla elever ges bästa möjliga förutsättning för lärande och utveckling.**
- **Andelen elever med funktionsnedsättning som läser enligt grundskolans läroplan och har godkänt i kärnämnen svenska, engelska och matematik uppgår till minst 90%.**
- **Kommunen ska tillskapa resurser så att elever med funktionsnedsättning, som går i skola/skolform utanför kommunen, får möjlighet till motsvarande undervisning i Tyresö.**

7a. Elever med funktionsnedsättning som läser enligt grundskolans läroplan

Åtagande: Barn- och utbildningsförvaltningen ska ge förutsättningar att andelen elever med funktionsnedsättning som läser enligt grundskolans läroplan i samma utsträckning som elever utan funktionsnedsättning får godkänt i kärnämnen svenska, engelska och matematik.

Kostnad: Inom befintliga kostnadsramar

Ansvar: Barn- och utbildningsnämnden

7b. Elever med funktionsnedsättning som undervisas utanför kommunen

Åtagande: Elever med funktionsnedsättning som har undervisning utanför kommunen ska ges möjlighet att välja undervisning och stöd i Tyresö.

Kostnad: Inom befintliga kostnadsramar.

Ansvar: Barn- och utbildningsnämnden

7c. Öppna föreläsningar till föräldrar om vanliga inlärningssvårigheter hos barn och ungdomar

Åtagande: Fyra föreläsningar under våren. Se bilaga 4

Kostnad: 10.000 kr från tillgänglighetsplanen

Ansvar: Tyresö Skoldatatek och Språkotek

8. ARBETE

” Konventionsstaterna erkänner rätten till arbete för personer med funktionsnedsättning på lika villkor som för andra. Det innefattar rätten att kunna förtjäna sitt uppehälle genom fritt valt eller antaget arbete på arbetsmarknaden och i en arbetsmiljö som är öppen, som främjar integration och är tillgänglig för personer med funktionsnedsättning. Konventionsstaterna ska skydda och främja förverkligandet av rätten till arbete, däribland för personer med förvärvad funktionsnedsättning under anställning, genom att vidta ändamålsenliga åtgärder, däribland lagstiftning.”

Artikel 27 FN konventionen

Mål 8

- Kommunen ska tillsammans med myndigheter och institutioner skapa förutsättningar till arbete och inkomst eller daglig verksamhet för personer med funktionsnedsättning.
- Kommunen ska inom ramen för vuxenutbildningen, tillhandahålla yrkesutbildningar som är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

Sedan år 2009 pågår ett kommunövergripande arbetsprojekt ”KomAn” som vänder sig till personer med psykiska, neuropsykiatriska och intellektuella funktionsnedsättningar samt till personer med förvärvad hjärnskada.

KomAn-projektet har fyra huvudinriktningar:

1. kartläggning och mobilisering
2. supported employment
3. socialt företagande
4. anpassad yrkesutbildning

Projektet hade under hösten 110 personer inskrivna och alla delprojekt är i full gång.

8a. Stöd till delprojektet mobilisering

Åtagande: Stöd till delprojektet kartläggning och mobilisering i KomAn-projektet. Se bilaga 5.

Kostnad: 74.000 från tillgänglighetsplanen

Ansvar: Socialnämnden

Kostnadssammanställning för åtaganden 2011 (budgetram 600.000)

Utbildning för nämndernas kontaktpersoner 2a	5.000
Anpassad datorträning för personer med förvärvad hjärnskada 3a	100.000
Ändringar i tillgänglighetshandbok och nytryck 4c	100.000
Översyn av behovet av hörslingor i kommunens skolor 4d	5.000
Temakvällar om funktionshinder 5c	12.000
Utveckling av fritidsaktiviteter 6a	116.000
Naturguidningar 6b	69.000
Öppna föreläsningar om inlärningssvårigheter 7c	10.000
Stöd till KomAn-projektet 8a	74.000

---

summa 491.000 kr

Återstående medel 109.000 kr är avsatta för tillgänglighetsrelaterade behov som uppkommer under verksamhetsåret.

3a. Anpassad datorträning för personer med förvärvad hjärnskada 100.000 kr

Bakgrund

Mellan 60.000 och 70.000 människor drabbas årligen av hjärnskador i vårt land. Till förvärvade hjärnskador räknas plötsliga skador på hjärnan, och de drabbade kan delas in i två kategorier - strokedrabbade och skadade i samband med trauma. För de flesta är skadan ett dolt handikapp. Funktionsnedsättningen är inte synlig för omvärlden men har ofta en avgörande betydelse för den drabbades livskvalitet.

De flesta med denna form av funktionsnedsättning har rätt till stödåtgärder enligt LSS, Lagen om Stöd och Service. Huvudmannaskapet för denna grupp delas mellan kommun och landsting. Lagen är en rättighetslag som innebär att personen på sätt och vis själv är lämnad till sin förmåga att hävda sina behov och rättigheter i den uppkomna livssituationen.

För att kunna tillgodogöra sig de rättigheter som lagen tillskriver och för att inte isoleras från samhällsgemenskapen krävs aktiva stödåtgärder från samhällets sida för personer med kognitiva funktionsnedsättningar till följd av förvärvad hjärnskada.

Hjälpmedel till personer med kognitiva funktionsnedsättningar

I stort sett alla med förvärvade hjärnskador får kognitiva störningar av endera slaget, Det kan drabba språkförmåga, minne, koncentration, uthållighet med mera. Detta kan med tiden vara mer hindrande än till exempel nedsatt rörelseförmåga.

De anpassningar som görs och de hjälpmedel som förskrivs är i huvudsak ämnade att underlätta den skadades förflyttning eller andra aktiviteter i det dagliga livet. IT-baserade lösningar för att underlätta andra funktionsnedsättningar, framför allt kognitiva, genomförs sällan (Förvärvade hjärnskador och IT-baserade bostadsanpassningar och hjälpmedel- Hjälpmedelsinstitutet). Det är också sällan som datorutrustning förskrivs som hjälpmedel trots vetskapen att datorträning kan påverka motivation, koncentration och att bygga upp självkänsla och självförtroende.

Målsättning med datorträningen

Målsättningen med datorträningen är öka möjligheten

- att ta del av samhällets service och utbud
- att motsvara samhällets krav att inhämta information
- att utveckla och bevara sina sociala kontakter med omvärlden

Metodik

Datorer, mobiltelefoner och andra kommunikationshjälpmedel kan, med viss anpassning, användas för att kompensera ett funktionsbortfall. Genom tillrättalagd pedagogik och kunskap om funktionsnedsättningens karaktär finns möjligheter att göra framsteg i inläringen. De speciella förutsättningarna gör att undervisningen bör ske under lugna, ostörda förhållanden och med högst två deltagare.

Den inledande kontakten med eleven är av stor betydelse, dels för att läraren ska skapa sig en bild av de svårigheter som eleven har, dels för att eleven ska kunna bilda sig en uppfattning om datorträningen är något han/hon vill investera kraft och motivation att delta i.

Efter en grundutbildning, som varierar mycket i längd utifrån funktionsnedsättningens svårighetsgrad, bör en kontinuerlig uppföljning och support ges till eleven, detta med vetskapen att ett enda felkommando kan skapa en "låst situation" för datoranvändaren.

Nuläge i projektet

Målet att utveckla en lokal verksamhet som erbjuder datorträning för personer med kognitiva funktionsnedsättningar har växt fram i KRF, utifrån vetskapen att få personer i målgruppen idag ges möjlighet till datorundervisning. Kontakter har knutits med studieförbundet Vuxenskolan i Tyresö samt med länsavdelningarna av förbundet Hjärnkraft och Afasiförbundet.

Projektet har fått tillgång till datorsal i C3L:s studiecenter och har under november och december 2010 arvoderat en datalärare (2 timmar per dag) som har kompetens att undervisa personer i projektets målgrupp. För närvarande arbetar läraren med två elever.

Utvecklingsbehov

Det finns en klar potential att utveckla verksamheten och då i samarbete med Vuxenskolan och med länsföreningarna av Afasiförbundet och förbundet Hjärnkraft som kunskapsbärare.

I nästa fas kan en utvidgning ske av datalärarens undervisning till 4 timmar per dag samtidigt som underlag tas fram för att göra en arvsfondsansökan för en utvidgad verksamhet. Studieförbundet Vuxenskolan är då villig att vara sökande part i samverkan med kommunen (en sådan ansökan stämmer väl med vad Arvsfonden anger som prioriterad verksamhet inom området).

Kostnad

Lön till datalärare 4 timmar per dag (delad tjänst för läraren då han övrig tid fungerar som administratör vid C3L:s studiecenter). Enligt uppgift från rektor för C3L uppgår kostnaden för lärartimmarna – 4 timmar per dag- till 100.000 kr på årsbasis. Genom att komma igång med verksamheten på detta sätt finns det möjlighet att visa att en verksamhet pågår, men att denna behöver ekonomiskt stöd för att kunna utvecklas.

6.a Kultur och fritid för alla 116.000 kr

Bilaga 2

Mål

Aktiviteter som utvecklar möjligheten till fritidsaktiviteter för barn och ungdomar med funktionsnedsättningar.

Nuläge

Fritidsenheten har i sin verksamhetsplan för år 2010 haft som mål att öka utbudet av fritidsaktiviteter för barn och ungdomar med funktionsnedsättning. Med anledning av detta fick fritidssamordnaren i uppdrag att tillsammans med en utredare på utvecklingsförvaltningen genomföra enkäten "Ung livsstil" i särskolan 2010.

Tyresö kommun har gjort flera insatser för att förbättra fritid och kulturutbud för personer med funktionsnedsättning.

Under 2010 genomfördes en Livsstilsundersökning bland våra särskoleelever i Tyresö. Resultaten från dessa studier sammanfattas i en forskningsrapport, skriven av Ulf Blomdahl, forskningsledare på idrotts- och kulturförvaltningarna i Stockholms stad, och Stig Elofsson, docent vid institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet

Fritidssamordnaren har inventerat utbudet av fritid och kulturaktiviteter för personer med funktionsnedsättning i Tyresö. Det resulterade i en katalog som togs fram av Tyresö kommun tillsammans med Haninge och Nynäshamns kommun. Katalogen vänder sig speciellt till barn och ungdomar som behöver extra stöd. Där finns en samlad information om kultur- och fritidsaktiviteter i Tyresö med omnejd.

Tyresö kommun erbjuder även gratis naturguidningar för allmänheten. Några av dessa guidningar är anpassade för personer med nedsatt rörelseförmåga.

Tyresös kulturskola erbjuder tillsammans med kulturenheten idag en verksamhet som ska vara öppen för alla. Fritidskontoret och kulturenheten har dessutom inlett ett samarbete där teaterföreställningar har erbjudits för barn med särskilda behov.

Utvecklingsbehov

Resultat av Livsstilsundersökningen visade på stora skillnader jämfört med grundskolans elever. Elever i särskolan har samma drömmar, samma intressen och önskemål, men deltar i mycket mindre omfattning i kommunens kultur- och fritidsutbud.

Prioriterade områden inför 2011.

- Det är angeläget att lyfta fram denna mångfacetterade fråga ur olika perspektiv. Det kan handla om att visa föreställningar som riktar sig till alla barn, men *även* barn med särskilda behov. Vi vill fortsätta satsningen att erbjuda särskilda föreställningar för utvalda grupper.
- Deltagande på minfritid.nu som är en stor fritidsmässa som arrangeras av Haninge, Huddinge, Nacka, Nynäshamn och Tyresö kommuner samt Stockholms stad – Fritid för alla. Mässan äger rum i Haninge den 20-21 maj 2011 och riktar sig till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning samt deras familjer, personal, vänner och andra intresserade.

- Utbildning för våra kommuninvånare i form av öppna föreläsningar samt riktade föreläsningar/utbildningar för våra föreningsledare.
- Presentera Livsstilsundersökningen inom våra egna förvaltningar.
- Arbeta med tillgängligheten på Tyresöfestivalen.
- Naturen för alla, se Martinas bilaga

Kostnad

Kultur, teaterföreställningar	50 000 kr
Deltagande på fritidsmässa minfritid.nu 2011	25 000 kr
Utbildning	25 000 kr
Rapport Livsstilsundersökningen	6000 kr
Tryck broschyr Kultur o fritid för alla	10 000 kr

Ansvar

Susanne Svidén, fritidssamordnare

6b. Naturen för alla, åtaganden för 2011

Martina Küibus, 2010-12-20

69.000 kr

Bakgrund: Under 2010 inledde Tyresö kommun ett projekt med att erbjuda naturguidningar för allmänheten i Tyresös natur. Syftet var att ge Tyresöbor en möjlighet att upptäcka, uppleva och lära sig mer om den fantastiska närnatur som Tyresö kan erbjuda. En del av dessa guidningar anpassades till målgrupper med begränsad rörlighet, där ett par turer var mer lättvandrade i ett lugnare tempo och ett par turer också gick att delta i om man är rullstolsburen.

Vid en av de lättvandrade turerna deltog en grupp från Kom An-projektets mobiliseringsteam. Eftersom guidningen uppskattades mycket av både deltagarna och deras ledare, inleddes ett samarbete med Kom An-projektet som vi planerar att utveckla under 2011. En av deltagarna som hade varit sjukskriven i nio år sade efter guidningen: ”Tänk, om jag skulle gå ut så här i skogen varje dag, då skulle jag ju kunna bli frisk!”. Att naturupplevelser har positiva effekter på såväl psykisk som fysisk hälsa är väldokumenterat, varför det känns extra angeläget för Tyresö kommun att satsa på målgrupper med olika typer av funktionsnedsättning

Planerad verksamhet 2011

Åtta guidningar i samarbete med Kom An-projektet; 2 guidningar per kur

Två guidningar för allmänheten, anpassade för rullstolsburna vid Tyresö slott, en i vår/försommar, en i september.

Kortare guidningar, anpassade för rullstolsburna, i samband med invigningen av det nya naturreservatet Dyviks lövängar, där en del av gångvägen har tillgänglighetsanpassats.

En guidning för Handikapprådet.

Ca sex guidningar som skräddarsys efter önskemål från olika handikapporganisationer.

Beräknad tidåtgång

Varje guidning tar 10 timmar, inklusive rekning och instudering av turen.

Kom An-guidningar: 8 x 10 timmar = 80 timmar
 Rekning av ny rutt: 20 timmar
Summa: 100 timmar

Dyvik: Rekning av ny rutt: 10 timmar
 Guidning: 10 timmar
Summa: 20 timmar

Slottet: 2 x 10 timmar = **20 timmar**

Handikapprådet: **10 timmar**

Beställda guidningar **120 timmar** (motsvarar ca 6-10 guidningar beroende på plats och längd på guidningen)

Projektadministration: **30 timmar**

Summa: **300 timmar**

Timkostnad: 230 kr/timmen

Totalkostnad: 69 000 kr

7c. ”Att vända svårigheter till möjligheter”

10.000 kr

Syfte

Syftet med föreläsningsserien är att nå ut till allmänheten med information om vanliga inlärningssvårigheter, hur man utreder dem, hur man som förälder kan vara med och förebygga stora skolsvårigheter och vilka hjälpmedel och strategier som kan ge barn och ungdomar med inlärningssvårigheter en möjlighet till vidare studier och arbete.

Tyresö Skoldatatek & Språkotek är en kommunövergripande verksamhet inom Barn- och utbildningsförvaltningen som i vanliga fall vänder sig till pedagoger i kommunens förskolor och grundskolor. Genom de öppna föreläsningarna på biblioteket når vi även föräldrar och personer som själva har svårigheter, t ex inom vuxenutbildningen, med information som förhoppningsvis ger hopp och framtidstro.

Föreläsningsseriens innehåll

Tisdagen 8/3	<i>Språklek och högläsning – ett sätt att förebygga läs- och skrivsvårigheter</i> Karin Albertz, talpedagog på Tyresö Skoldatatek & Språkotek
Tisdagen 22/3	<i>Vad är dyslexi? Hur går en utredning till?</i> Markus Björnström, logoped
Tisdagen 5/4	<i>Hjälpmedel och studieteknik vid inlärningssvårigheter</i> Åsa Öfors, specialpedagog på Tyresö Skoldatatek & Språkotek
Tisdagen 26/4	<i>Vad är räknesvårigheter och dyskalkyli?</i> Markus Björnström, logoped

Genomförande

Föreläsningarna är förlagda kvällstid kl 18.30 – 20.30 och genomförs i hörsalen i biblioteket i Tyresö centrum. Vid alla föreläsningstillfällen finns ett informationsbord från biblioteket med litteratur inom området, samt talböcker och daisyspelare. Skoldatateket har också ett bord med information om sin verksamhet, samt exempel på tekniska verktyg för lärande.

Kostnader

Eftersom vi använder bibliotekets lokaler och personalen från Skoldatateket & Språkoteket genomför två av föreläsningarna, begränsas kostnaderna för hela föreläsningsserien till totalt 10 000:- för de två föreläsningarna av Markus Björnström.

8.a Stöd till aktiviteter i KomAn-projektet 74.000 kr

Bilaga 5

Mål med verksamheten:

KomAn-projektet syftar till att hitta vägar till arbete för personer med funktionsnedsättning (psykiska, neuropsykiatriska, förvärvade hjärnskador och utvecklingsstörning). I projektet arbetar vi enligt fyra insatser/metoder varav mobiliseringsmetoden är en.

I mobiliseringsmetoden vänder vi oss till de personer i vår målgrupp som står allra längst från arbetsmarknaden, de flesta har psykisk eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Metoden baseras på specialiserad vägledning och motivation, den bygger på samspel mellan handledare och deltagare. Deltagarna får möjlighet att bryta passivitet och att använda sin kapacitet på ett positivt sätt. Metoden är prövad med goda resultat i Stockholm stad och på Värmdö. Målet med KomAns mobiliseringskurser är att stärka deltagarnas självkänsla så att steget till arbetsmarknaden blir kortare och mer konkret. Genom olika övningar arbetar vi för att deltagarna ska kunna se de steg de behöver ta för att komma framåt. Vi upprättar konkreta delmål mot det mål som hägrar i form av ett arbete. Mobiliseringsmetoden bygger på att hitta individens kompetens och styrkor och inte problem och hinder.

I mobiliseringskurserna ger vi deltagarna en ny syn på sig själva som ansvarstagande, kompetenta och fyllda av hopp inför framtiden.

I metoden ingår att pröva på olika aktiviteter, som syftar till att bryta utanförskapet och öka möjligheten till motion. Det handlar om att gå på museum eller teater, pröva på fysiska aktiviteter såsom att besöka simhallen eller träningslokalen. Att bli bjuden på fika eller lunch vid kurstillfällen ökar motivationen att delta, då de flesta personer i målgruppen har dålig ekonomi och därmed sällan har råd att äta ute. Ett viktigt inslag i metoden innebär att varje deltagare ska göra fem individuella studiebesök på olika arbetsplatser - detta innebär resekostnader.

KomAn:s mobiliseringsgrupper/kurser är på 12-14 veckor med ca 10 deltagare per tillfälle. Deltagarna träffas 3 gånger/vecka 3 timmar/tillfälle. Under 2011 räknar vi med att vi har 45 deltagare i våra kurser.

Nuläge/vad har påbörjats:

Vi har hållit fyra mobiliseringskurser under 2010 och en femte startar upp den 29 november 2010. Våra deltagare har varit mycket nöjda med insatsen och fler än hälften har gått vidare till andra insatser i projektet. Både handledare och deltagare vittnar om att deltagarnas självkänsla och självinsikt har ökat. De har fått en större säkerhet kring vad de vill göra framåt och hur de ska närma sig arbetslivet. Flera deltagare har berättat att de knutit sociala kontakter och därmed börjat bryta sitt "utanförskap" dessutom upplever många att de mår bättre efter avslutad kurs.

Utvecklingsbehov:

Flera av våra deltagare har svårigheter att hantera sin impuls kontroll och uttrycker ofta ilska fysiskt eller verbalt destruktivt. Andra deltagare har svårigheter att uttrycka ilska överhuvudtaget vilket försvårar konflikthanteringsförmågan negativt.

Dessa deltagare behöver träna sig i att på ett konstruktivt och lugnt sätt hantera situationer som kan inträffa exempelvis på en arbetsplats om deras ilska ökar.

ART(Aggression Replacement Training) är en speciellt utarbetad metod som är till stor hjälp för deltagare med dålig impuls kontroll.

Kostnad:

I första hand 50 000 kr beräknat på 45 deltagare och 4-5 mobiliseringskurser 2011. För att kunna tillämpa ART (se ovan) önskar vi dessutom 24 000 kr. Se bifogad budget.

Ansvar:

Anita Brynje, socialchef samt ordförande för KomAns lokala styrgrupp i Tyresö, Anna Lexelius, projektledare KomAn Tyresö samt mobiliseringshandledare Leonard Kihlgren och Lars-Olof Stenlund.

Kostnader för KomAn mobilisering 2011

Fika/mat	8 500 kr	Fika 2ggr/v + avslutningsmiddagar
Hälsa (entré, instruktörer)	12 000	Entré till olika träningsanläggningar, instruktörskostnader, hyra av utrustning, banhyra.
Kultur/Aktiviteter	10 000	Besöka t.ex. muséer, teater, hälsomässa,
Föreläsningar	6 000	Kostnader för t.ex. motivationsföreläsning, mindfulness, ART, psykiatriska tillstånd och medicinering
Materialkostnader	5 000	Nytt material till mobiliseringsövningar, kopiering, bildmaterial, förbrukningsmaterial
Resekostnader	8 500	Studiebesök, ta sig till aktiviteter, (1 bussremsa/per/år 190:-)
summa	50000	

Särskild satsning på färdighetsträning inför arbetssituationer

12000:- för kurs á 10ggr via Arbetscentrum, 2 grupper per år (ca 24 personer). Totalt 24000:-

